

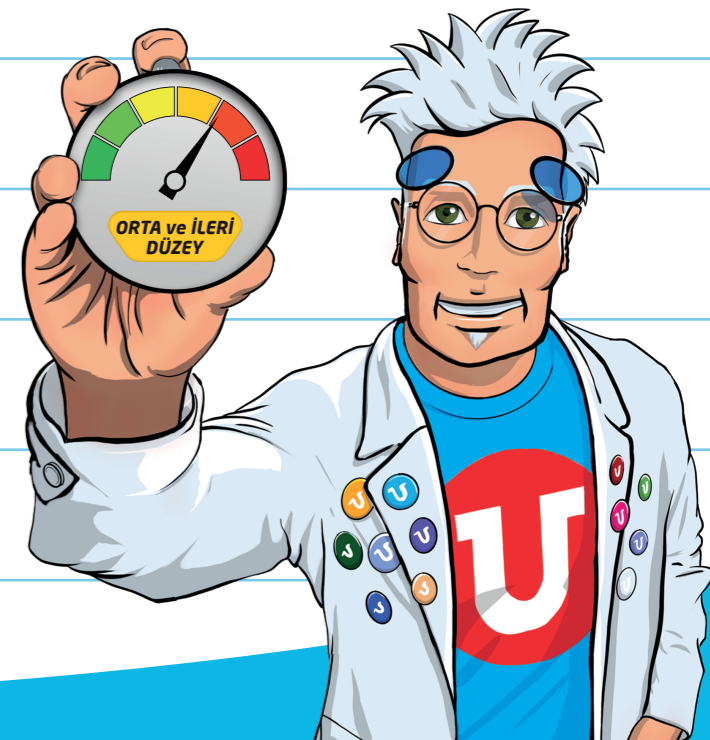
## 9. Sınıf Orta ve İleri Düzey Edebiyat Soru Bankası

*Okuma*

*(Biyografi, Otobiyografi, Öz Geçmiş)*



FATMA GÜL ÖRS



OKUMA

(Biyografi, Otobiyografi, Öz Geçmiş)

**BIYOĞRAFI (YAŞAM ÖYKÜSÜ)**

**OTOBİYOGRAFI**

**ÖZ GEÇMİŞ (CV)**

**MONOĞRAFI**

**PORTRE**



# BIYOGRAFI (YAŞAM ÖYKÜSÜ):

- Edebiyat, sanat, siyaset, ticaret gibi alanlarda tanınmış insanların hayatlarını, eserlerini, başarılarını okuyucuya duyurmak amacıyla yalın bir dille, nesnel bir tutumla yazılan inceleme yazılarına denir.
- Kişilerin hayatlarını konu alan romanlara **biyografik roman** denir.

## Örnek:

- Bir Bilim Adamının Romanı (Oğuz Atay), Şah ve Sultan (İskender Pala), Füreya (Ayşe Kulin) ...



- Biyografiler oluşturulurken söz konusu kişinin yakın çevresinin anlattıklarından, anılarından, günlüklerinden yararlanılabilir.
- Öyküleme, betimleme, açıklama gibi anlatım biçimlerinden yararlanır.
- Tarihçiler tarafından kaynak olarak değerlendirilebilir.

## ! NOT :

- Tezkire, divan edebiyatında biyografinin karşılığıdır. Tezkirelerde divan şairlerinin hayat hikâyeleri, eserleri, edebî özellikleri anlatılmış, şiirlerinden örnekler verilmiştir.
- Bu tezkireler, günümüz biyografilerinden farklı özellikler taşır.
- Genellikle şairlerin mahlas isimlerine göre hazırlanır.



# TEZKİRENİN BÖLÜMLERİ

## MUKADDİME (dibâce - ön söz):

- Sunulan kişiye övgü içerir. Tezkirenin yazılma nedeni ve yazan kişinin sanat görüşü aktarılır.

## Asıl Metin:

- Söz konusu şair veya şairlerin biyografisini içeren bölümdür.



# Hatime:

→ Eserin özellikleri, tamamlanma tarihi, dönemin yöneticilerine dualar yer alır.

## ! NOT :

→ Edebiyatımızdaki ilk tezkire: Mecalisü'n Nefis (Ali Şir Nevai)

→ Osmanlı sahasında ilk tezkire: Heşt Behişt (Sehi Bey)



# OTOBİYOGRAFI

- Bir kişinin, hayatıyla ilgili dönemleri detaylarıyla, bütün ilginç yönleriyle geniş şekilde kendisi yazdığı yazı türüdür. Yani kişinin kendi biyografisini yazmasıdır.
- Kişinin kendi hayatını roman şeklinde yazması sonucunda ortaya çıkan esere otobiyografik roman denir.

## Örnek:

- Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (Peyami Safa), Baba Evi (Orhan Kemal)



- Otobiyografide doğumdan itibaren otobiyografinin yazıldığı ana kadar yaşananlardan anlatmaya değer olanlar yazılır.
- Edebiyat, sanat, siyaset, spor gibi değişik alanlarda ünlü bir kişi; diğer insanlardan bilinmeyen yönlerini, başarısını nelere borçlu olduğunu amacıyla otobiyografisini yazar.
- Öznel bir tutumla kaleme alınsa da gerçekçidir.

## Anı-Otobiyografi Farkı:

- Anı, otobiyografiye göre daha dar kapsamlıdır. Anı, otobiyografi içinde sadece bir bölüm sayılabilir. Yani otobiyografiler anıya göre daha geniş ve daha uzun bir dönemi içine alır.





# ÖZ GEÇMİŞ (CV):

- Özgeçmiş, bir kişinin, geçmişindeki önemli aşamaları ve sahip olduğu donanımı kendi ağzından yazdığı bir tür hayat hikâyesidir.
- Genellikle yeni bir işe girileceği zaman kişinin kendini tanıtmayı amacıyla ilgili kuruluşa vermek için yazılır. Özgeçmişe bakılarak kişi hakkında ön bilgi edinilir.
- Eskiden tercüme-i hâl denilen biyografi, öz geçmiş anlamında kullanılmaktadır.

# Öz Geçmişte Bulunması Gerekenler:

- Kişisel Bilgiler (isim, doğum tarihi ve yeri, medeni durum, askerlik durumu vb.)
- İletişim Bilgileri (adres, telefon, e-posta vb.)
- Öğrenim Bilgileri
- İş Deneyimi
- Yeterlilikler (bilgisayar, yabancı dil vb.)
- İlgil Alanları
- Ödüller (varsa)
- Referanslar (istenirse)
- Haberleşme Adresi

YAYINLARI



# MONOGRAFI

→ Meşhur kimselere ait ilgi çekici bir konuyu, onların tek bir eserini veya herhangi bir ilim, sanat konusunu derin bir şekilde inceleyen eserlere denir.

# PORTRE

## Fiziksel (Tensel) Portre:

→ Kişinin sadece fiziki özelliklerinin (boy, yüz, giyiniş vb.) anlatıldığı portrelerdir. Bu portrede, kişi diğer insanlardan ayrılan dış özellikleri ile uygun sıfatlar kullanılarak özgün bir şekilde anlatılır.



## Örnek:

→ Bebekleri en garip ve esrarlı madenlerden yapılmış bir çift gözün mavi, sarı, yeşil ışıklarla aydınlattığı asabî bir çehre. Yüzde, alında, ellerde bir sağlık ve bahar rengi. Düzgün taranmış, eksiksiz, sarı genç saçlar. Bütün zembereklere çelikten, ince, yumuşak, toplu, gerilmiş, taptaze bir uzviyet. Altı yüz senelik bir devri bir anda ihtiyarlatan adamın çehresi gibi ilâhlarınki gibi, yıpranmış bir başın hiçbir izini taşıyor. Alevden coşkunun bir nehir halinde, eski tarihin bütün yıkıntılarını süpüren ve yeni bir cihanın kuruluşuna yol açan fikirler kaynağı o baş bir yanardağ tepesi gibi, taşıdığı ateşe kayıtsız, mavi gök altında sessiz ve gülümseyerek duruyor. Kendi yarattığı şimşekli bulutlardan, fırtınalardan ve etrafına döktüğü feyizli sellerden yegâne müteessir olmayan, meğer O'nun genç başı imiş. O günün benim için en büyük nimeti, o efsanevî başı, yakından görmem olmuştur. (Ahmet Hâşim)

# Ruhsal (Tinsel, Moral) portre:

→ Kişinin iç dünyasının, duygularının çok yönlü olarak anlatıldığı portrelerdir.

## Örnek:

→ O gün iş başvurusuna gelen delikanlı; dışa dönük, enerjik, kendinden emin bir gençti. Ona birkaç soru sordum. Samimi, iyi niyetini ortaya koyan cevaplar verdi. Onu işe aldım ve zaman içinde "İyi ki almışım." dedirtti bana.